

ANY I.

Barcelona 2 d' Agost de 1891.

NÚM. 30.

BARCELONA 2 D' AGOST DE 1891.

LA EVOLUCIÓ POLÍTICA DEL SR. DURÁN Y BAS

Hem retardat expressament parlarne per veure en qué pararian las anadas y vingudas de comissions, cartas y telegramas que posá en moviment lo partit conservador, y també per esperar un bri de llum que aclarís las ombras de la futura actitud del ilustre home públich que ha sigut, fins ara, capithost del partit lliberal conservador de Catalunya.

Ara que tota esperança de reconciliació sembla ben perduda, y que'l Sr. Durán y Bas ha parlat suficientment del paper que d' aquí endavant representará en la política, es ja hora de que 'ns ocupém d' un fet de capital importància en nostre pays, sense por d' incorre en apreciacions erradas ó temerarias.

Lo judici de la opinió pública de Catalunya sobre l' acte polítich realisat pel Sr. Durán y Bas, se sintetisa en un fervent aplauso; mes de significació varia: Tots los politichs, no conservadors, han aplaudit lo rompiment del seyñor Durán ab son partit, perque significa desprestigi y positiu desvirtuament d' una agrupació politica adversa; l' han aplaudit las personas independents de la politica, perque han comprés que la separació del Sr. Durán y Bas, era un acte de defensa de la propia dignitat; y, finalment, aquells que s' preocupan de cosas políticas, per combatrer á tots los partits que ab elles trafiquejan, atents sempre

á buscar en tot assumpto la solució patriòtica, may la de bandería, aquests han aplaudit, mes de cor que ningú, la reconquesta de sa independencia realisada pel Sr. Durán, perque, convensuts del valer excepcional d' aquest eminent home públich, creyent en sa honradés acrisolada, tenintlo per gloria de Catalunya, deploren constantment que, qui per tals mérits devia ser ensems honor de nostra pátria y fortalesa guardadora de sos interessos, estigués empresonat en los brassos attractius, segurament, pero també enervadors y á la llarga embrutidors de la política de partit.

Nosaltres, que som d' aquests últims, veyam ab dolor la subjecció del Sr. Durán y Bas á tant brutal disciplina y 'ns feya llástima que fos un home de grans mérits joguina d' una colla d' aventurers de la política. En Cánovas ho ha dit (1)... *el yugo, como cualquiera otro ominoso, de una imposición política. Mas compasión que envidia merecen los esclavos de su palabra, cuando empeñada con temeridad obliga á sostener lo que no se piensa.*

En lo banquet del Restaurant del Parch, del que tant s' ha parlat ara, y al que com á cronistas assistirem, ben clar poguerem veurer la llastimosa situació que 'ls mercaders del partit conservador havían creat al Sr. Durán. Al exir del banquet, preocupats y affligits, nos preguntarem ¿es possible que un home tant eminent y tant ple de serietat dexe—perdóni-

(1) A. Cánovas del Castillo.—Problemas contemporáneos, III.
—El juicio por Jurados, pág. 233.

sens la frase—rebregar y potinejar áixis la seva respectabilitat y la dels elevats interessos que ell dins lo partit representa? Allá haviam vist al pasteleig desvergonyit, al egoisme rastrer é indecorós plantar cara á la idea sempre magestuosa, á la delicada honradés, sempre respectable, y lo que es pitjor, vénelerla: havíam vist ser tolerada solament la apologia de la convicció honrada y de la conducta conforme á ella, que feu ab gran eloquència 'l Sr. Durán y Bas, y, en canvi, obtenir una ovació folla la repugnant apoteosis del cacich, símbol y compendi de las baxesas de la política. ¿Cóm era possible que per axó passés la integra conciencia del Sr. Durán y Bas?

Ho explicava, per uns, l'indubtable patriotisme del Sr. Durán, que te ell per vinculat en la qüestió monárquica-dinàstica, que 'l partit conservador particularment garantex y ampara; era, per altres, una ambició llegítima, y á aquest patriotisme sempre subordinada, que l' ilustre home públich nodria d' arribar á llochs, desde ahont exercir mes positiva influencia sobre la marxa de nostre desgraciat pays.

Fos pel que fos, los desenganys repetits, las desconsideracions sovintejadas, lo Sr. Durán y Bas s' ha vist obligat á separarse del partit liberal conservador, posantse aquest á sobre una tara repugnant, que trigará molt á tráurers, ensembs que pert lo puntal mes ferm de son prestigi y positiva forsa á Catalunya.

Un partit del que ha de fugir—no pas per variació de criteri—un home tant ilustre y tant recte com lo Sr. Durán y Bas, cau en lo descrédit; un partit que 's divorcia d' una intel·ligència y d' un patriotisme tant elevats y tant honorables com la intel·ligència y 'l patriotisme del Sr. Durán y Bas, es un cos escapçat que passa á ser viver de cuchs y sach de podridura.

¿Qué podrá ja representar seriament un partit conservador que fa vía per camins que no son los que assenyalan los dos mes grans é ilustres conservadors de Catalunya, en Mañé y Flaquer, y en Durán y Bas?

Lo partit conservador, com tots los partits d'Espanya, son cossos morts á qui aguanta y somou lo galvanisme de la especulació egoista, consentida per la absoluta indiferència del pais; cadàvres que entran en descomposició, dels que van apartantse 'ls homens decorosos, que per deplorable encegament s' hi allista-

ren. Una forta estrebada de patriotisme los desllorigaria y mostraria com son podridura y cendra.

Mes, dexém ja als partits y aném á lo que avuy sobre tot nos interessa:

¿En quina situació queda ara la important personalitat política del senyor Durán y Bas?

Per poguer apreciarla justament, es precis adelantar una observació: Lo senyor Durán ha tardat massa á sortirse del partit, y no ha escullit per realisarho ocasió prou oportuna.

Quan en lo ja citat banquet del Restaurant del Parch li sentirem dir que ell estava segur de la constancia de sus conviccions conservadoras, pero que concedia tal importància als procediments del partit que no aniria d' acort ab ell si aquets desdeyan de la doctrina, creguerem que preparava 'l rompiment que quants al senyor Durán aprecian y consideran, tenian per necessari. No ho feu.

Quan ara, al discutirse en lo Senat la qüestió del Banch d'Espanya, varem admirar, la noble entresa ab que exposava llealment sa opinió, y vegearem alsarse á contestarli dues persones de gran inferioritat, y no ab rahons sino ab xascos mortificants y excomuniòns ridiculas, toleradas y autorisadas pels prohoms del partit, creguerem que 'l senyor Durán y Bas, manifestant que un home d' opinions propias y de conducta honorable no podía subjectarse á una disciplina de partit tant brutalment entesa, proclamaría sa independència. No ho feu; ans al contrari, votà—perque era qüestió de partit—lo projecte que ell creya perjudicial pels interessos de la pàtria.

Per aquestas rahons, los que fins ara han sigut corregigionaris del senyor Durán y Bas, donantse ayres de triomfadors, califican de *chiquillada* l' acte que acaba de portar á terme; y també per ellas, no ha sigut tant gran la alegria ab que 'ls independents y patriotas de Catalunya han vist la seva separació del partit.

Perque la gran esperansa, sobre tot dels últims, esperansa de molt temps alimentada, era que 'l senyor Durán y Bas, trencant tota lligadura política, se posés al davant de la reacció que ara epoch epoch, y ab ell, de segur mes depressa, s' opera en lo poble català, y que 's determina en sentit d' aborrir las parcialitats totas de la politiqueria per cercar

en la vida pública inteligencia y zel per la defensa y progrés dels interessos morals y materials de Catalunya tant malmenats y desconsiderats en la actual vida política del Estat. Y l' acte de subjecció darrerament complert pel senyor Durán y Bas, y la seva manifestació de seguir fent política conservadora, sense pertanyer al partit, no satisfá per ara aquella patriòtica esperansa.

No obstant, esperém nosaltres que la reflexió y també la empenta dels fets, han de fer al senyor Durán y Bas superior als ressabits d' home de partit.

Ell ha de veurer clar com nosaltres ho ve-yém, un fet que enllumena per complert son pervenir:

Una colla de conservadors l' obligan á sortir del partit, y ja fora l' tractan ab un despreci igual á la desconsideració ab que dintre d' ell lo tractaren; en canvi, ab tot y ser home de partit, perque en época oportuna serví als interessos de Catalunya, acaba de rebrer lo testimoni d' agrahiment y de consideració de 27.000 catalans. Quan, servint també als interessos del pays, publicà sa Memoria sobre l' Dret de Catalunya, quan defensá nostra producció industrial, rebé l' senyor Durán de nostre poble testimonis indubtables de lo que per ell es estimada sa persona y desitjada sa defensa de lo que al pays importa.

Axó diu clar que no necessita l' senyor Durán la investidura de cap partit per tenir propia representació; y diu també ab la matxa claretat, que l' senyor Durán te una representació mes sólida y mes influyent, per la estima de que justament gosa en nostra terra, que no podía obtenir per la consideració y estima de cap quefe de partit.

D' altra banda Catalunya te interessos morals y materials que exigeten representació constant y del tot independent en la vida activa de la política y en lo Parlament de la Nació. Una representació axis, garantida pel talent y la conciencia del senyor Durán, fora aplaudida y estimada per tot Catalunya; y, donchs ¿qué fará l' senyor Durán y Bas?

Pobrets de nosaltres, no preteném pas darli concells; sols desitjém que l' senyor Durán emprenga l' camí que sía per ell de major gloria y de mes profit per nostra Catalunya.

N. VERDAGUER CALLÍS.

LA REVINDICACIÓ DEL LLENGUATJE

EN LA ENSENYANSA PRIMÀRIA

VII.

Si baix lo punt de vista de la dignitat de Catalunya y de sos drets naturals resulta evident que deu ensenyarse en las escolas primarias ó elementals la llengua catalana, baix l' aspecte de la utilitat, de convla eniència del Estat, resulta indispensable que acabi d' una vegada aquest exclusivisme de la llengua oficial.

Es convenient, es útil per Catalunya que sos fills aprengan be de parlar y d' escriure en català, tota vegada que las lleys naturals no 's tornan, y al sortir de la escola en que res han après de lo que 'ls convé, de lo que ha de servirlos en la práctica, parlarán y usarán lo català de la mateixa manera en sa familia, en son taller, en la societat, dintre de la qual se mourán. Y tota vegada que Catalunya forma part del Estat espanyol, es indiscutible que lo útil, lo convenient per aquest Principat serà convenient y útil per l' Estat general.

En efecte, ¿qué li aprofita á la Espanya en general que Catalunya sia sacrificada? Res, ans al contrari; sens aquest sacrifici Catalunya podria ajudar ab mes forsas, ab mes vigor, al progrés y benestar del conjunt; lo que pert lo poble català, no ho guanya cap poble de la Península. Aixó pot afirmarse sense por d' esser desmentit parlant en tesis general. Mes endavant veurém, descendint á un terreno en que ni l' legislador ni l' home de recta conciencia deuen baixar, que la exclusiva á favor d' una sola llengua nacional en la ensenyansa y en tots los rams de la activitat aprofita á algú, pero aquest profit no deu esser atés, tota vegada que 's tracta d' un interés mesquí, raquítich y contrari al interés general de la nació.

La llengua oficial ensenyada en las escolas, ab la prohibició del us y ensenyansa del idioma nacional á Catalunya, produheix naturalment que 'ls fills d' aquesta terra passin per las escolas inutilment, sense apendre d' usar be la llengua que 'ls hi es propia, y sense haver pogut apendre per falta de temps, de desenrotillo intel·lectual y de bona base de comparació la llengua forastera imposta.

La gran majoria s' haurán quedat retenint una mes ó menos llarga llista de noms apresa de cor; unas quantas frases fetas que no haurán d' aplicar mai, y per consegüent las olvidaran tot seguit, ó be que aplicaran vingan ó no á tom, perque no hi han pogut sorprendre l' verdader sentit, y sobre tot, lo que es mes de dolore, moltes ideas equivocadas, fruyt del radical antagonisme existent entre sa propia llengua y

la forastera, radical antagonisme que 's revela en la contextura de la frase, en la manera d' emetre las ideas y fins en las paraulas mateixas.

A tal propòsit recordém un curiosíssim article publicat pel malaguanyat mestre en Gay Saber N' Adolf Blanch y Cortada, en lo diari català *La Renaixensa*, en lo qual feya notar aquest antagonisme en la manera d' expressar las ideas, y entre 'ls molts exemples que citava, recordém aquests: Cap y al últim—*al fin y al cabo*. De cap á peus—*de piés á cabeza*. Es á dir que 'l castellà expressa la idea enterament al revés del català.

Lo mateix, exactament lo mateix passa en las locucions y frases. Exactament lo mateix podém veure en las paraulas. ¿Cóm se li fa entendre al noy en la edat de sis, set ó vuyt anys, que no ha de traduir lo poch ó molt català que sab, sino que ha d' acostumarse á expressar sas ideas al revés de com las concebeix? Aixó li repugnará á tot fill de Catalunya, y no sabrá veure quina utilitat li reporta lo dir las cosas al revés de com tothom las diu, ó disfressadas de tal manera que sa tendra rahó las troba sumament ridículas.

Repugna á tot fill de Catalunya, per lo mateix que sas ideas se fan dintre familia y societat catalanas, que 's diga *fressa* á una fruya que no fa soroll, ¡si fossen nous ho comprendria, pero maduixas! Repugna á sa tendra inteligencia que *acostarse sia ficarse al llit*, que s' anomeni *cama* un móble ab quatre peus, y que *colgar* signifique fixar en l' ayre.

Quan hi ha tan ridícols diferencies entre paraulas y paraulas, frases y frases, modismes y modismes, ¿es útil, es convenient deixar á la discreció, al discerniment dels noys de sis y vuyt anys lo treball de traducció sense preocuparse ni poch ni molt lo mestre de ferloshi notar aquestas diferencias essencials?

Ha de tenirse present que la majoria dels noys surten de la escola primaria pera ficarse al taller ó á la fàbrica, y per no rebre mes instrucció que la d' aplicació al seu ofici—los que poden haverla;—ha de tenirse present, per lo tant, que la ensenyansa primaria ha de servirloshi per que, ab lo poch que saben, pugan desenrotllar sos coneixements sense mestre. Donchs be; á Catalunya sols los talents privilegiats se salvan del naufragi de las lletras al entrar á un taller, perque 'l conservar l' artesá lo saber llegir y escriure, representa una constancia, una fortalesa de memoria y una forsa d' assimilació gens comunas.

Per lo qual be pot afirmarse que 'l tancar las escolas al us y á la ensenyansa del català, la lleu no desitja altra cosa que servir d' obstacle insuperable á la difusió de la instrucció, especial-

ment entre las classes menestral y obrera. Y no se 'ns diga pas, que no obstant y aixó, es Catalunya la regió d' Espanya ahont se llegeix y s' escriu mes, y la que ha donat mes probas d' activitat no sols en lo terreno material, sino també en l' intelectual y moral; perque fins admetent aquesta asserció molt afalagadora per nostre poble, hauríam d' averiguar si aquesta activitat característica del poble català no 's veu esperonada excessivament per la prohibició quals inconvenients estudiém, resultant en gran part perjudicial á nosaltres mateixos, perque perdém un temps preciós en apendre lo que á son temps y sahó y ab bon método apendriam millor, mes fácilment y dintre mes breu termini.

Aquest exercici constant de traducció forsosa de las ideas engendradas en català y donadas á llum en castellà fa malbé temps y forsas, ben malaguanyats per cert. ¿No valdría molt mes que 's dediquessen á exercicis de mes profit per l' avens del diferents rams del saber? ¿No tením dret los catalans de demanar, d' exigir, que se 'ns eximeixé á la fi, d' aquesta servitud odiosa, d' aquesta obligació de disfressar los nostres pensaments desde 'l punt y hora en que aném á la escola, com si sas galas naturals no fossen prou dignes per vestirlo?

Heus aquí porque creyém que ab la ensenyansa del català y en català dintre de las escolas primarias, es á dir, empleantse la activitat y 'l treball de la ensenyansa ab mes orde y economía, pujaría 'l nivell d' instrucció de nostre poble, y beneficiarian de nostra millora intelectual los oficis y las arts, com las ciencias y las lletras, y allavors no sería possible que 's digués—com algú ha dit ab ó sense fonament—that Catalunya es la terra de las mitjanías.

SEBASTIÁ FARNÉS.

LO TIMBAL DEL BRUCH

Informe llegít à la Real Academia de la Historia per l' acadèmich de número, D. C. Pujol y Camps, sobre 'l folleto que, ab aquell titol, escrigué y publicà Mossen Anton Vila, Pbre.

(Continuació.)

Encara pledejan los de Manresa é igualada la gloria d' haver sigut los primers en rompre 'l foch, perque s' alega que també sortíren tiros d' altra emboscada (!). Lo cert es que 'ls pagesos no arribáren al plegat, puix com que 's tractava de la heroyca temeritat de combatre al enemich sense contar son nombre, valentse, per amagarse, del coneixement d' aquell embolicat territori, cada colla buscava 'l lloch d' ahont pogués

(1) Lo Sr. Gomez de Arteche, apoyantse en rahons que no han pogut ser satisfactoriament combatudas, fallà 'l litigi á favor dels manresans. (N. del A.)

causar major ofensa; y orientats pel soroll de las descargas, acudíren al teatre de la lluya, per pêndrehi part.

Lo general francés, veyentse atacat tant de sopte per un enemich que no dexava contarse, arreplegá sa gent, y organisant una forta vanguardia, feu que vorejés los punts d'ahont sortía la agressió, y atacant al mateix temps per sos fondos, obligà als pagesos, que al comensar la acció eran molt pochs, á deixar sus posicions, en las que podian ser copats si s'hi sostinian. Axís lográ la tropa dividirlos en duas meytats que va anar empenyent cap amunt en son avens, fins á dominar la posició de ca'n Massana. Derrera la vanguardia va seguir tota la demés forsa de la brigada, detenintse en lo Bruch de Dalt.

Aquesta fou la primera etapa de la acció. Lo general recullí 'ls ferits y doná ranxo á sus tropas, confiat en que la columna destacada á ca'n Massana era garantia del descans que proporcionava á sos soldats. Los somatents no reposaren, puix envalentonats ab lo refors de las collas que anavan compareixent, van aturarse en sa retirada. Entre altres acudian adalerats, formant cohort, 60 homes de Sallent manats pel rector; y capitanejats per Joseph Vinyes, fill del arcalde del poble, y al só d' una caixa de guerra, arrivá 'l somatent de Sampedor ab forsa de mes cent homes, ben armats y tan resolts, que encara no van arrivar ja van rompre 'l foch contra la columna situada á ca'n Massana, excitant ab son exemple á tots los demés á llenysse impetuositat á la lluya. La empenta fou tan forta, tan inesperada y 's feu tan general per tots costats, que la columna vacilá: creyentse víctima de altra mes ben preparada emboscada, y veyentse escomesa ab tanta fúria y que 'l paysanatje materialment la fustigava, pensaren las esvaradas tropas que tanta valentia era originada per l' apoyo de forses regulars que avansavan precipitadament sobre ellus, segons ho pregonavan los redoblants del timbal, quins ecos repercutian las rocas. Los sons, que may paravan, de aquella caixa de guerra, iniciáren la derrota. Rápidamente lo pasme se feu amo de aquella vanguardia, y deixant de defensarse, va girar la espalda y montanya avall van correr plens d'ardiment los pagesos, tirantla de cap sobre las demés tropas que 's van desorganizar y 's desmoralisáren al toparse tant sotaldament ab sos companys.

En tant critica situació, era impossible á cap general somiar ab la victoria, quan fins ni podía proporcionar medi per evitar una derrota salvant sus tropas y sus armas ab una ordenada retirada. Ja ni per saber morir á peu dret defensantse, servia la seva gent espaordida per la grandiosa host d'enemichs que imaginaren los francesos que 'ls queya al demunt, y si s'equivocaren en son nombre, cert es que en un moment quedaren inferiors als que 'ls persegüian, ja en valor, ja en agilitat, ja en posicions é innegable forsa moral. Agils y forts los llenyatayres del Montserrat, darrera d'ells trescavan per los esqueys, pujanthi, com las cabras de sus montanyas: agobiada la tropa de peu sots lo pés de las motxillas y provisions; fugint esma-perduda sense esperansa de trobar quartel de las mans d'aquella gent rencorosa y ubriaca ja de sanch; inhá-

bil lo terrer perque 'l general intentés, com últim recurs, liensar sobre 'ls perseguidors una massa de cavalleria á fi de contenirlos, per guanyar uns moments y probar de restablir l' ordre entre sus tropas. Tot li fou contrari al desgraciat Schwartz, porque quan una massa organisada se desorganisa, y en lo mareig de la fugida, com va succehir en la jornada del Bruch, se precipita en busca de camí al fons dels barranques, ningú es capás de ferli girar cara, y menys en aquell dia, quan la espalmada vanguardia sentia rodar darrera d'ella, ab ronca cridoria, aquell formidable torp humà prenyat de tirs y destraladas.

Debades lo general intentá formar lo quadro; las tropas imposavan la fugida; los redobles del timbal continuavan, y sempre avansant; y acudían altres somatents, y acliavellaven de balas á la revolta brigada, que vegent coronats los singles per gent que corria á guanyar posicions per tallarlos lo pas, apelá á la fugida, més que á la retirada, perdent canons, llenysant molts soldats armas y motxillas per arribar ab poch ordre y més lleugeresa en busca de refugi al poble d' Esparraguera, quin llarch carrer van tenir d'atravesar corrent, puix barrotadas las portas de las casas, vells, donas y criaturas, los tiravan desde las finestras y teuladas, taulas, testos, teulas, foch y tot quan trobavan á mà. Desde aquest punt, la desbandada fou general. Si 'ls de Martorell haguessin imitat á sos veïns, no hauria quedat ni un soldat per contarho.

Aquesta es la verídica relació de lo que succehi en jornada de tant renom. Pero, ¿se sap qui fou l'atrevit, que ab los marcialis redoblants de sa caixa de guerra, va decidir la victoria promovent en gran part la fugida d'aquells veteranos? Res s'havia pogut inquirir ab complerta certesa, y d'uns als altres vinqueren los autors á ferse ressò del historiador Cabanes, que, en sa *Historia crítica de las operaciones del ejército de Cataluña durante la guerra de la Independencia*, al referirse á nostre heroe, diu que 'l somatent de Sampedor «tenia una caixa de guerra que un minyó tocava ab bastanta regularitat,» y més endavant indica, com una apreciació seva, «sens dupte seria algun tambor escapat de Barcelona.»

A contradir aquesta suposició del escriptor, se dirigeix ab èxit lo folleto del prebere Mossen Anton Vila, qui, corroborant las afirmacions del Sr. Miró, declara qui fou aquell famós minyó, qual nom s'ha d'unir al famós del Bruch, en la épica historia de la guerra de la Independencia. Seguim al autor del folleto.

Lo metge manresà D. Oleguer Miró, després de dedicarse al estudi del combat, va publicar en la *Ilustració Catalana*, números 34, 35 y 37, tomo de 1881, un extens tractat que portava per titol *Lo Bruch*. Lo procés de sa obra respecte á la averiguació del nom del petit timbaler de Sampedor, no pot estar mellor encaminat. Se trobá ab la sospita de Cabanes, modificada per altres, que suposavan que al dirigirse 'l somatent sampedorench al Bruch, se li havia aparegut per lo camí y ab lo timbal á la esquina, un soldat, oferint accompanyarlos al combat. També 's contava ab una tercera opinió, de la qual havia estampat lo P. Ferrer «que 'ls de Sampedor, afirman qu'era un

minyó que sabia tocarlo.» Ab bon acort, y vivint en aquell pays, lo Sr. Miró se dirigí á Sampedor á preguntar als vells del poble. Las gestions aclariren facilment lo que 's tenia per dificil de posar en clar.

Lo timbaler de Sampedor era fill del poble, y 's deya Isidro Llussá y Casanovas. Axís ho va saber per la relació que de la batalla va ferli lo nebó matern del héreu, lo fuster Sr. Sociats fill de la mes gran de las germanas d' aquell, Josefa Llussá.

La tradició popular confrontava ab los recorts de la familia, sense que en lo poble fos desmentida per ningú, y ja en posessió lo Sr. Miró d' aquesta nova, buscá no sols la partida de baptisme del bon patrici, sinó també la manera de saber com havia pogut adquirir aquella caixa de guerra, y la práctica de tocarla. Altre vegada triomfà en sa empresa lo prudent investigador. Dels llibres parroquials va obtenir que 'l futur timbaler fou batejat ab los noms d' Isidro, Joseph y Joan Llussá y Casanovas, nascut lo 15 de Mars de 1781. Tenia, donchs, quan representà tant principalißim paper en lo combat, disset anys, dos mesos y vint y un dia. A mes va averiguar també qui era el mes gran d' un bon nombre de germans, y que sens haver sigut mestre, dibuixava per propi enginy, y atrevintse á tallar, deixá dos Verges dels Dolors, sens altre art que 'l que li dictava sa afició. No li fou possible conseguir sa partida d' óbit, per no haver trobat lo nom d' Isidro en los index dels morts en lo poble.

En quant al modo cóm pogué proporcionarse 'l minyó la caixa de guerra, ho explica 'l Sr. Miró de una manera senzilla, y ensembs convincent, per tots los que coneixen las costums de Catalunya. La caixa era propietat de la Congregació dels Dolors, de la vila de Sampedor, que utilisava l' instrument perque á sos tochs marxés una de aqueixas comparsas á que anomenan *manayas*, en la província de Girona, jueus, en pobles de la alta montanya, y *armats*, en gran part de la de Barcelona, ó sia los soldats romans que, ab son trajo de percal y cascos de cartró, figuraren imprescindiblement en las processons de Setmana Santa. ¡Qui podría sospitar que 'ls redoblants d' aquella caixa, á qual compás havian ferit tantas vegadas l' empedrat dels carrers las virollas de las llansas de ferro del *armats* d' un poble, servint d' agrados espectacle á la gent menuda, havia de sentirse un dia en los singles del Bruch, ocasionant tanta efusió de sanch enemiga, per continuar sonant per sempre en una página gloriosa de la historia patria! Sens dupte, alguna d' aquellas llansas dels *armats* de Sampedor foren utilitzadas també en la inmortal jornada.

(*Acabarà*.)

FESTA EN SAMPEDOR

Lluhida com pocas se 'n veuen fou la festa que 's celebrá á Sampedor, ab motiu de la colocació de la lápida en la casa ahont nasqué y morí lo inmortal *Timbaler del Bruch*, en Isidro Llussá y Casanovas; satisfet pot estar l' iniciador de la mateixa 'l jove prebere y distingit literat Mossen Anton Vila; á ben segur que per molt que cregués ab l' èxit, aquest ha sobrepujat,

si no 'ls seus desitjos, quan menos las sevas esperansas, puix qu' era 'l poble en pés qui ab verdader goig ajudava la festa; tant es axís, que no hi havia carrer que no fos guarnit, que, arreu arreu se veyan archs de triomf, ab inscripcions alusivas y que en un sens nombre de fatxadas hi havia, á més de domassos als balcons, adornos (per cert molt tipichs alguns) y que quasi en totes las casas se feren lluminarias al vespre; en fi, tot quant acusa d' una manera palpable lo que dexém dit y repetim: que expontàneament lo poble ab lo major goig contribuhia á que la festa estés á l' altura que li pertocava. Per la nostra part debém dir que quedarem sorpresos, ho confessém, pero sorpresos d' una manera altament agradable: ¡quin consol lo veure aquestas massas de poble que al sentiment de pàtria responen com un sol home, quan l' ocasió 's presenta!... Ben segur que d' avuy endavant fins la canalla, ab la rialla als llabis, mostrerà satisfeta al foraster que vegin per aquells llochs, la casa ahont nasqué y morí aquell baylet que logrà un puesto al costat dels héroes.

La festa, hábilment disposada, se portá á cap en la forma següent: al tornar de l' aplech de Santa Agna de Claret, (terme de Sampedor) portaren en processó la imatge á l' altar major de la parroquia, cantantse en la mateixa una missa á tota orquesta, fent lo sermó lo celebrat orador sagrat Mossen Ferrán Sellarés. Sentím no disposar de més lloc per parlar extensament de dit sermó; n' hi haurá prou fent recordar la justa fama que ja te Mossen Sellarés y anyadirhi lo ser, com es, un entusiasta catalanista, per formarse una idea de la manera brillant que logrà ferho.

Al sortir del ofici, las autoritats, accompanyadas del somatent y 'l poble enter, anavan á destapar la lápida objecte de la festa ¡Quina confusió mes alegradora! coros, orquestas, descargas, crits, aplausos; en fi, tot á l' hora aquesta suma de coses que fan que 'l cor battegui ab mes forsa. Jo no dubto pas que hauria vist en aquell preciós moment de molts ulls lliscarne llàgrimas si no hagués sigut que tenia prou feyna disimuladament á axugar las que queyan dels meus.

A la tarde á las cinch, se celebrá la sessió literaria ahont se llegiren composicions del senyor canonge de Vich mossen Jaume Collell, de mossen Anton Vila, y altres que sentím no recordar. Las ditas composicions foren llegidas pels senyors Capella, Sala, Parassols, Cortés y Prat. Los senyors Espinat, Ubach (Joan), Bertrán y Salvat, feren discursos que foren aplaudits ab entusiasme, com també las poesías.

A la nit se celebrá una professió que resultá molt lluhida.

En dita festa hi hagué representacions de la premsa, entre los que recordém *La Renaixensa*, lo *Correo Catalán*, *La Voz Manresana*, *Lo Catalanista* de Sabadell y altres; á més de representacions de societats distintas entre elles *La Lliga de Catalunya*, *Lo Centre Català de Sabadell*, y de no recordém quinas associacions de Manresa.

Aquesta fou la festa. Abans d' acabar, no podém menos que felicitar á son actiu iniciador Mossen Anton Vila y felicitarlo coralment, que be s' ho mereix.

Si no ho haguessim ja cregut axís, lo resultat d'

aquesta festa per sí sola nos hauria convensut de que Catalunya no dorm del tot, que sols està ensopida ó endormiscada, gracias á certes mals ayres; y que sols necessita una mà que al tocarla per la espalda, la desvetlli, qu' ella ja es prou amatent á redressar lo cap, tot fregantse 'ls ulls per veurehi clar.

VÍCTOR BROSSA Y SANGERMAN.

LO DARRER PENSAMENT DEL CORONEL PUIGGARÍ

La senyora donya Berta Dumas y Puiggari, filla del ilustre rossellonés á qui ploran ab ella tots los amants de las lletras catalanas, ha tingut la amabilitat de enviarnos la següent composició, que fou l'última que que escrigué lo senyor Puiggari.

En ella hi resplandexen los sentiments de aquell cor de militar cristiá y la rectitud de sa vida, tota consagrada al cumpliment de sos devers y al cultiu de la literatura.

Cristalina ó enterbolida
Riu avall, per may mes tornar,
L' aigua va al mar;
Alegra ó trista aquesta vida
Ràpida passa y axí mateix
Desapareix.

L' aigua va al mar: qui se 'n adona?
Axí seré jo descuydat
Ben aviat;
Mes al Cel veig una corona
Que val mes que tots los recorts
Dels pobres morts.

Al Cel girém, donchs, la mirada
Aquest mon es un mon de fanch
De carn y sanch;
Cap á la pátria suspirada
Ab delit arranquem lo vol
Deu nos hi vol.

ANTONI PUIGGARI.

CARTA DE VILANOVA Y GELTRÚ

Sr. Director de LA VEU DE CATALUNYA.

Diumenge prop passat, festivitat del gloriós Patriarca de la Beneficència S. Vicens de Paül, tingué lloch en la hermosa Iglesia gótica de la Casa de Amparo de Vilanova y Geltrú, la Conferència extraordinaria de senyoras en la qual assistiren totas las associadas y una nombrosa y escullida concurrencia.

Comensà la sessió á las sis y quart de la tarde ab las oracions de costum. Seguidament la secretaria, dona Elvira Rafecas de Puig, llegí l' acta de la sessió anterior que fou aprobada. S' alsaren després dos nínas assiladas, donant lectura l' una á un capítol del *Kempis*, y enterant l' altre á las associadas del estat de fondos y dels distribuits á domicili desde la última Junta General.

Després de ser atesas las reclamacions y súplicas que dirigian los pobres á la senyora Presidenta dona Elvira Pers de Soler, per boca de las senyoras socias, prengué la paraula desde la Presidència lo Rvnt. don Joseph Roig, Vicari de S. Anton Abad y ab correcta frase catalana demostrá l' excelència de la hermosa virtut de la caritat, senyalant las fonts hont la havia beguda son més calificat Apóstol S. Vicens de Paül. Digué que l' cel havia teixit son cor de fibras ben delicades per compadeixes dels clamors de la miseria y de la indigència, y que gracias á son zel las nacions de Europa probaren lo delitos balsam de la caritat y fins los ardents sorrales de Moreria y las rientes riberas de la Amèrica vegeren arribar á sas platjas com estol de blancas colomas á las heròiques fillas de Vicens de Paül. Dirigintse á las associadas, digué que devían inspirarse en eixos exemples d' heroisme, per subvenir la miseria, avuy més extesa desde que l' errors moderns y especialment lo liberalisme, enderrocaren los claus-tres y monestirs hont acudian cada dia los pobres del Senyor en busca del aliment del cós que rebian molts voltas junt ab l' aliment del ànima.

Pintá escenes tristíssimas que acusan la miseria de nostra època, dient que l' almoyna era la clau d' argent que obría molts cors fins á las horas apartats de Deu y tancats á tota esperansa, recomanant ab gran manera á las senyoras de la Conferència que ensembs que allarguessen llur mà benèfica per aliviar las necessitats de las famílies adoptadas, portessen un consol á son esprit mostrantloshi lo camí del cel per medi de la conformitat y la resignació cristianas, curant d' eixa manera la verdadera pobresa del ànima.

Terminà son discurs interessant al escullit auditori á que contribuhis segons la mida de sas forces al sosteniment de la Conferència, la qual admets sols l' almoyna y no recursos que vinguin de fons profanas, com son los que se recullen per medi de balls, teatres y altres diversions mundanals.

Feta la colecta que doná per resultat uns 33 duros y resadas las oracions finals, lo Rvnt. Clero que presidia l' acte, tots los assilats y la nombrosa concurrencia adoraren las reliquias del Sant, passant luego al pati de la Casa abont l' orquestra de noys y l' chor de noyas executaren ab afinació y bon gust l' inspirat himne de la Caritat que fou aplaudit per gran número de personas allí reunidas. La lletra es deguda al acreditat advocat y català don Teodor Creus y la música al renombrat mestre don Anton Urgellés.

HIMNE

QUE CANTAN LOS RECULLITS DE LA CASA DEL AMPARO
DE VILANOVA Y GELTRÚ

CHOR

Salve, salve, del Cel noble filla,
Preuhad do que al mortal va fer Deu:
Caritat, nostres cors te dedicán
Cants de amor y de dols agrahiment.

Sense tú de nosaltres qué fora,
Pobres orfans sens casa, ni pa,
Tristes jayos, que l' fret y miseria
Portaríam ans d' hora al fossar!

Sense tú 'ls pobres nins qué farían
Mentre 'ls pares ne son al treball;
Qué faría la pobra filleta
Que sols mare la mort li ha deixat!

Salve, donchs, de virtuts la primera,
Y benehesca 'l Senyor bondadós
Als que fentla nos donan Amparo,
Salve Deu nostres benefactors.

MOVIMENT REGIONALISTA

Per los felibres residents á Montpeller no ha passat desaperebuda la inauguració del monument que al Rey En Jaume I lo Conqueridor ha dedicat la ciutat del Turia, com pot veurers per lo següent despaig telegràfic: Montpeller, 26 (á las 2, 40 tarde).—A Teodor Llorente, en Valencia.—Los felibres montpellerins saluden la estàtua del gran Rey llatí, En Jaume lo Conqueridor.—Roque-Ferrier, president.

Llegim en lo periódich *La Unión Vascongada*, de San Sebastián, que havent anat una comissió del partit *La Unión Vascongada* á saludar al Ministre de Gracia y Justicia, senyor Villaverde, «lo senyor Ministre alabá 'l programa de la *Unión*, mostrantse molt satisfet de la marxa que seguex nostre partit, al que 's digná oferir tot lo seu apoyo.»

Lo partit de la *Unión* te com á primera de sas bases la reivindicació dels furs, com mostrarem en l' articlet *¿Per qué no?* publicat en un dels últims nombres de nostre setmanari. Donchs be, desde 'l moment que 'l Ministre de Gracia y Justicia ha alabat la marxa d' aquet partit, podém concloure ab aquet dilema: ó la *Unión* es un mal partit, que seguex una marxa que no consona ab sa professió de fe, ó 'l senyor Ministre de Gracia y Justicia es un mal ministre, que ab repugnant hipocresia alaba ab la llengua lo que ab los fets aborreix.

O ment la *Unión*, ó ment lo Ministre.

Firmada per en Frederich Mistral, *assessor de la Provença*; y per en Mariéton, *canceller del Felibrige*; s' ha publicat a Provença una circular fent sapiguer que la reunió dels felibres, aplassada per la planguda mort de 'n Roumanille, tindrà lloc enguany á Martegue, lo dimars dia 11 del vinent Agost. Se celebrarán solemnes festas ab ocasió del romiatge que van á fer per Provença 'ls cigalers y felibres de París.

En dita circular s' interessa sobre tot la assistència dels felibres Majorals, puix s' han de elegir tres d' aquestos, y, ademés, deu tenir lloc la important y trascendental elecció del qui hage de sotstituir al malaguanyat Roumanille, en lo càrrec de *Capoulié del Felibrige*.

Segons llegim en los periódichs, lo professor normal don Joseph Payá y Raurich, mestre per oposició de la Escola pública de Mollet del Vallés, ha publicat en un

folleto sa conferència sobre 'l tema: «Método per l' ensenyansa del llenguatge en las regions ahont no es la materna la llengua oficial del Estat.»

En la funció celebrada 'l dimars en lo teatre de Novetats, á benefici del aplaudit actor de la companyia del senyor Mario, don Ramón Rosell, aquest recità un monòlech en català, que arrencà fortas rialles y molts aplausos de la nombrosa concurrencia. Lo senyor Rosell, que es catalá, 'l digué molt be; y 'l monòlech es obra del senyor Llanas, que ja se sap que es un de nostres primers escriptors còmichs.

En nostre estimat é important colega de Provença *L' Aiòli*, hem llegit un interessant y escaygudíssim solt de n' Anfos Martín, sobre *la enseñanza segons lo programa de París*. D' ell traduhím:

«Quan los mestres d' escola de París diuen *bi*, los d' Avinyó, de Cavaïoun, de Mouriero, diuen *bi*; y quan los mestres d' escola de Paris diuen *ba*, los d' Avinyó, de Cavaïoun, de Mouriero, diuen *ba*.

Axó, 's diu, es lo progrés!

Mes los parisenchs parlan los primers y diuen lo que volen, mentres que 'ls provenzals diuen lo que fan dirlos!

Mes los parisenchs seguexen en llurs llissons un programa que ells han fet per ells; un programa que 'ls hi escau; mentres que 'ls provenzals, seguint lo mateix programa, se vestexen ab un hábit que no es pas lo seu y que 'ls hi escau, si fá no fá, com un devantal á una vaca.

Es totxo dins un payś com la Fransa, ahont hi ha tantas varietats per la naturalesa del clima, dels recorts, de las riquesas de tota mena y fins d' historia y de rassa, volguer que tot hi marxe de la mateixa manera.

O la naturalesa existex, ó no. Si existex, cal seguirla no solament á París, sino també á Avinyó y á Marsella.

Seguir la naturalesa, heusaquí 'l veritable programa de las escolas, dictat per la rahó y 'l bon sentit.

Volguer que en totas las escolas se parle de las matexas cosas al mateix temps y de la mateixa manera, es comprender la ensenyansa com lo famós Procust comprenia la igualtat.

«Qué feya Procust? Ficava la gent en un llit de ferro, y 'ls estirava las camas quant eran massa curts pel llit, y 'ls las tallava quant eran massa llarchs.»

Com ja anunciarem, en lo darrer concert que celebrá en lo teatre del Tívoli, la associació coral «Euterpe,» s' estrenaren tres composicions: *Lo Cup*, lletra de don Apeles Mestres y música de don Cosme Ribera; *Ronda de Pastors*, lletra del mestre en Gay Saber don Joaquim Riera y Bertrán y música de don Joseph García Robles; y una *Dança bohemia*, de don F. Brunet.

Lo mérit de las composicions y la execució de las matexas, meresqueren del numeros públic frenètichs y justos aplaudiments, per lo que felicitém á dits se-

nyors, als coristas d' «Euterpe» y especialment á son distingit mestre don Joan Goula y Fiter, que tant ha contribuhiat á la importància que dits concerts obtenen.

A las tres d' avuy á la tarde se celebrará á Sabadell lo Certámen literari, organisat per la Secció Catalanista de la Associació de Catòlichs d' aquella important ciutat. Agrahím l' ofici de convit que acabám de rebrer, y esperám no ferhi falta.

Lo diumenge passat á la tarde, s' improvisá en la valenta associació «Foment Catalanista» una sessió literaria propagandista. Hi prengueren part alguns socis, ja ab treballs originals, ja de coneguts autors, acabantse ab un parlament de D. Narcís Fuster, en lo que després de exposar l' estat de nostre pàtria, abogá per la propaganda de las ideas catalanistas.

Sembla que hi ha l' propòsit de sovintejar aquestas sessions.

De *Le Mois Cigalier*:

«Lo cigaler Coffinières persegueix ab una perseverança infatigable, per medi de la prempsa y de la paraula, sa campanya regionalista, sa *crouzado felibreco*, en las Bouches-du-Rhône y en lo Var.

Una nova colla d' escriptors, de pintors, de sabis, los *Mardistes*, acaba de formarse á Marsella. Una important reunió presidida per Horaci Bertin y á la que assistíen los membres mes distingits de la prempsa local, tingué lloch la setmana pasada, á fi de celebrar la festa de fundació.

Coffinières manifestá á eixa colla d' entusiastas la progressiva marxa d' aquesta descentralisació artística y literaria que no tardarà en descloures del tot á Marsella, mentres que la vitalitat provincial, que cova en tots los punts de França, torne á quiscuna de nostras encontradas la llegítima influència que l' nivell unitari de la civilisació las hi havia fet perdre; desde fa un segle... Los frenètichs aplausos que l' interrompían á cada moment y que saludaren sa peroració, proban que ha sembrat en terra feonda.»

• Lo Centre Catalá Vilafranqui, prepara una vetllada literaria musical que s' celebrarà próximament en lo local del dit Centre, ja enllistit de las importants reparacions que vegerem bastant adelantadas en los días de la inauguració.

De la marxa progressiva del important Centre de Vilafranca, ne tenim las mes agradosas notícias.

Avant y fora!

En lo Concert que celebrá la societat coral «Euterpe» y que en altre lloch resenyém, passá un fet que diu molt en pró del esperit catalá que anima al pùblic que hi concorre, y es lo següent: després d' executarse una de las composicions estrenadas, fou demanat ab insistencia l' autor, y al dir un subjecte que s' adelantá al prosceni *el autor de la composición, etc.*, lo públic prorrompé en un estrepitos crit de jen catalá!

moventse tal protesta, que no parlá mes dit senyor y per restablir l' ordre tingué que repetirse la composició.

La dia 14 del corrent morí J. B. Gaut, president dels felibres d' Aix, una de las mes fermas columnas del felibrige, y autor de la lletra de la ópera cómica provençal, *Blancafour de Van-Clare ó l' Amour engabia*, que ab tant èxit ve executantse pel Mitgdía de França. R. I. P.

La confederació helvética s' prepara per celebrar dintre de molt pochs dias, una de las fetxes més memorables de sa historia, puix se tracta del jubileu sis vegades secular de la seva independència. Las festas se celebrarán durant los días 1 y 2 del vinent mes d' Agost. Siscents anys fá, lo primer d' Agost de 1391, que s' celebrá lo primer conveni entre 'ls habitants de las valls de la Suissa primitiva. Lo dia del aniversari, al trench del auba tocarán las campanas de totas las vilas y poblets de la simpática quan petita Repùblica, y després al vespre segons la moda tradicional, s' encendràn grans fogueras en totas las alturas.

La festa no s' celebrarà sols en lo cantó de Zurich, bressol de la confederació actual, sino en tots los cantons, inclosos los més darrerament units: y essent ella verdadera festa nacional, hi pendràn part tots los partits. Suissa recobrárá per alguns dias la pau patriarcal, que anti-patriòticament li turban en aquest derrers temps determinadas dissensions políticas.

• S' han celebrat á Valencia, ab l' acostumat lluhiment los Jochs Florals. La flor natural ha sigut adjudicada á la composició titulada «La reyna dels Jochs Florals»; lo premi per la mellor colecció de romans del Rey don Jaume al treball «Romancer del Rey en Jaume»; lo de la biografia d' un valencià insigne al «Estudi biogràfic de don Fermí Gonzalo Morón» y altre premi á la biografia de Joan Plaza; lo del retrato al oli del poeta Querol al quadro distingit ab lo lema «Gloria al poeta Querol»; lo de la Reyna Regent á la composició «Lo compromís de Caspe»; lo de la Diputació de Castelló á la poesia «Lo nou Mars 1810», lo de la Joventut Católica al treball «Fetxa del naixement de Sant Vicenç Ferrer»; lo de las escuelas d' Artesans al «Proyecto y reglamento de una institución mutualista para los alumnos de las Escuelas de Artesanos de Valencia»; lo del Ateneo Mercantil á la poesia «La cullita de la seda»; lo de la senyoreta donya Rosalia Vera á la composició «Ma estimada», y l' del Centre Catalá al soneto que porta per lema «Progrés y pau.» S' han concedit també nou accessits á altres tantas composicions.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Lo passat dimecres produhi forta sensació en aquesta capital la noticia d' un atentat comés contra l' Capità general interí Sr. Ahumada. En efecte, lo cabo Gironés, del batalló de Guipúzcoa, que havia desertat

feyá alguns dias, se presentá en la Capitanía demandant parlar al Capità general. No se li oposá dificultat, puix cregueren que anava á demanar perdó per la falta comesa; mes al trobarse davant del Sr. Ahumada, tragé aquell un revolver dels anomenats bulldog, y dispará contra l' general, de primer, y contra son ajudant després; tocant als dos, mes sens causarlos dany de consideració, puix se diu que les balas tenían la pòlvora humitejada. Agafat lo delinqüent, s' instruï judici summarissim, de modo que l' dijous á la nit lo Capità general Sr. Blanco, que ab motiu del fet havia retornat precipitadament de la Cerdanya, firmá ja la sentència condemnant al capo Gironés á ser passat per les armes. En tant que la sentència s' comunicava al Ministre de la Guerra, l' reo era conduhit als calabossos del Castell de Monjuich.

Sapiguda la notícia de la condemna, tot Barcelona s' consterná, puix fan anys que no hi ha hagut aquí execucions de pena capital, y ademés lo capo Gironés gosa fama de haver sempre sigut un bon xicot, tant á Canet de Mar, d' ahont es fill, com en las filas del exèrcit. Axis es que ab gran afany se posá tot en moviment per estalviar á Barcelona tant terrible succès, acudint gran nombre de personas y d' associacions, entre elles la «Lliga de Catalunya» á la clemència de la bondadosa Reyna Regent. Efecte, sens dupte, de algunes afirmacions dels telegramas del senyor Bisbe d' aquesta diòcessis, á darrera hora se ns diu que ha sigut sospesa la execució de la sentència, fins á obtenir dictamen sobre l' estat mental del desgraciat Gironés. Los diaris diubén que está indultat, mes nostres notícies son de lo que acabám de dir.

Hem rebut la visita del primer número de una REVISTA SEMANAL consagrada al Adorable Corazón de Jesús, que l' dia 31 del finat Juliol comensá á publicarse en aquesta ciutat. Agrahím la atenció y saludo, y de bon cor li acceptém lo cambi, desitjant que Deu benehexi 'ls lloables propòsits de la Redacció.

En la Basílica de Montserrat s' está acabant de montar l' altar lateral que la Escola Pia dedica al seu fundador Sant Josep de Calasanz. L' altar es de cedre, esculturat, ab pinturas al oli y las imatges corpóreas. Son estil l' hem trobat poch definit y un poch massa carregat.

En las obras del ferrocarril de Cremallera, que de Monistrol ha de pujar á Montserrat, comensa á notarshi activitat. Duas brigadas, d' una trentena d' homes cada una, hi treballan de ferm. La una ha comensat la explanació junt á la Bauma, seguint la vora del riu, y l' altre treballa un xich mes amunt de la resclosa de Monistrol, á pujar los pilans del pont que travessará lo Llobregat, á una alsaria de cinch metres sobre l' nivell de la carretera. Tot lo trajecte del ferrocarril està senyalat ab banderolas, y fins á Monistrol ja están subastadas las obras. Las demés subastas, segons noticia, no trigaran á ferse y lo material ja està encarregat á una casa constructora de Zurich. Axis que acabi la vrema se treballarà de valent en tots los trajectes, puix podrà llogarse la gent de la comarca,

fins allavoras enfeynada, y si no menten los cálculs, los concessionaris están esperansats de poguer inaugurar lo pel Juliol del any que ve.

Nostre senyor Bisbe projecta organizar en los salons del Palau episcopal una galeria de retratos dels prelats que han sigut d' aquesta diòcessis. A dit objecte han comensat ja á reunir los retratos dels Bisbes moderns, quals efígies se troben més facilment que las dels antichs prelats de Barcelona.

En las obras de construcció del ferro-carril de Martorell á Igualada, hi ha en la actualitat ocupats uns 300 obrers, arribant las brigadas al terme de Sant Esteve.

Al tirarse á terra una antiga casa del carrer de Tacó, de Sitges, se trobaren 25 ó 30 monedes de plata que s' creu pertenexen á diferents regnats de monarcas aragonesos.

Ocupantse nostre company *Las Cuatre Barras* de Vilafranca, de la exposició agrícola que s' ha celebrat á Tarrassa, acaba dihent: «No podríá l' Centre Agrícola del Panadés, solemnizar l' any vinent, nostra festa major ab un concurs ó exposició agrícola semblant? Ho dexém á la discrecio de la Junta Directiva; puix creyém que n' trauríen bons resultats, tant la població de Vilafranca, com tota la comarca del Panadés.»

Diu *El País* de Lleyda, del dia 28.

«Nos participan de la Seu d' Urgell, que l' dijous de la setmana passada arribá á aquella ciutat procedent de Puigcerdá, l' ilustre professor de llengua grega de la Universitat de Barcelona, senyor Balari.

L' objecte del seu viatge es extractar los riquíssims cartularis d' aquella antiga catedral com á continuació dels profons estudis á que s' dedica fa anys lo senyor Balari sobre l' origen de las actuals llengüas romanas ó neo-llatinas. Molt útil ha de ser per nostra estimada pátria lo gran caudal de coneixements que ab la constància del treball y ab sos repetits viatges per Europa acumula, essent interessants en alt grau los descobriments que ha fet lo reputat filólech y que han de causar fonda impressió en lo mon científich, quan se publicui la obra per la que está recullint abundant y triat material.»

Traduhim del *Boletín de la Biblioteca-Museo-Balaguer*:

«L' Excm. é Ilm Sr. Bisbe de Vich, Dr. D. Joseph Morgades y Gili, ha tingut la dignació de regalar á nostra Biblioteca-Museo alguns apreciables objectes, escullits d' entre 'ls duplicats que figurant en lo preciosos Museo Arqueològich Episcopal, que fa poch ha fundat en la capital de sa diòcessis. Est eximi Prelat, model en son elevat ministeri, may sera prou alabat per la protecció que dispensa al art, de lo que n' son, entre altres, preclars testimonis la famosa restauració del Monestir de Ripoll y la creació de dit Museo. Los amples salons de son palau, ahont ha lograt reunir joyas inapreciables, serán en avant un llibre obert ab

que la ciutat de Vich, per tants titols ilustre, gracias á la munificencia del Dr. Morgades, brindará als cultivadors de l' Arqueología nacional per estudiar las manifestacions de la civilisació dels sigles mitjans, en especial en lo que se relaciona ab lo sentiment cristià.»

De nostre estimat company, *Lo Catalanista*, de Sabadell:

«Després de una llarga y penosa malaltia, morí lo 18 de Juliol á l' edat de 36 anys, y en son poble natal Sampedor, nostre distingit amich, lo músich-pintor D. Joseph Espinalt y Torras.

Bonas mostras de son talent pictòrich ne donan l' infinitat de quadros y parets per ell pintadas y á no ser per son caràcter modest, ben segur que s' hauria conquistat un nom, com se l' han conquistat los que foren sos condeixebles de l' Academia de Bellas Arts de Barcelona Meifrén, Baixeras, Coll y altres.

Obtingué durant tres anys consecutius y en l' esmentada Academia tres primers premis, entre ells un d' anatomía, recompensas que després de mort se li han trobat, y ben segur que per ell ningú ho sabria encara.

La Academia de Bellas Arts de nostra ciutat ha perdut un de sos millors mestres, y en lo local de la Academia se fará en la pròxima festa major una exposició de sus obras.

Brillan per sa especialitat las flors en primer terme, encara que 's guanyava la vida decorant habitacions y 's pot dir que la majoria dels pintors de nostra ciutat habían sigut sos deixebles.

Sentím no poguer comptar ab mes espay per dedicarli un article cronològich que per cert se 'l te ben merescut.

Després de donar nostre pésam á la atribulada familia del malaguanyat pintor, mort en lo mes florit de sa joventut, nos dolém en l' ànima de la mort del artista ab quina amistat nos honravam. (A. C. S.)»

En la parroquia de Santa Agna d' aquesta capital s' ha comensat la publicació d' un Botleti setmanal, que 's reparteix gratis als parroquians. Es aquest un nou element de propaganda religiosa que, sens dupte, ve destinat á ocupar un dels primers llochs entre 'ls medis ab que actualment se combat la asquerosa e impia propaganda de bona part de la prempsa.

Per axó felicitém al ilustrat rector de la citada parroquia, Dr. Gatell, y desitjém que tan bona iniciativa trobe imitadors. Axó si que no caygan en la mania de fer aquests Botletins en llengua forastera, que Deu no ho beneficiaria pas, segurament.

L' Excm. é Ilm. Sr. Bisbe de Vich ha obert en las columnas del *Botleti oficial Eclesiástich* de la diócesis de Solsona, de la que es administrador apostolich, una suscripció al objecte de reunir los fondos necesaris per restablir y sostenir lo bisbat, y á aquest objecte ha nombrat varias juntas per portar á terme tan noble y santa empresa.

Son moltes las personas que tenen sus familias á estiuhejar pels pobles de la linea de Sant Joan, que 's

quexan de que no s' haje establert enguany lo tren expres que tant facilitava la circulació d' anants y vinents, especialment en las vigilias de las festas. La gent sembla que te rahó, pero la linea del Nort, actual senyora y majora de la linea de Sant Joan, per ara no n' ha donat cap que justifique la supressió del citat servey.

Diuen de Sabadell que 'l mildiu y la filoxera están invadint las vinyas de la comarca en la que s' espera una regular cullita, que será completament nula si continua la invasió. De la Espluga de Francoli diuen també que l' estat de las vinyas d' aquell terme municipal y pobles veïns no pot ser mes deporable.

La línia del ferrocarril directe de Madrid á Zaragoza y Barcelona ha establert un apeadero en Capsanes.

L' illustríssim senyor Bisbe d' aquesta diócessis passá la diada del seu patró Sant Jaume en lo Monestir de Montserrat. Ab tal motiu s' hi feu gran festa. Després de l' ofici que fou molt solemne, la Comunitat, presidida per lo P. Abad, lo colegi de Pares Missioners y l' escolania, passaren á felicitarlo, recitantse després varias poesías *ad hoc*, la majoria d' ellas catalanas, que foren extraordinariament aplaudidas.

A la vetlla, després del Rosari, la banda organisa da de poch en aquell monestir, doná un concert en obsequi á dit senyor Bisbe, demostrantse fins á la evidència las felissas disposicions del executants que, dirigits per la experta batuta del P. Guzmnán, prometen fer molt camí y tornar abiat á la escolanía montserratina la fama que per uns quants anys s' hi havia eclipsat.

Aquestas festas satisferen á la concurrencia que, sia per escaurus dues festas seguidas, sia per haverhi una peregrinació de Manresa, fou tan extraordinaria, que ompli totas las dependencias del Monestir, que no foren prou á donar l' abast, puix á mes de la gent que s' enquibi á la pallissa, quedaren al menys un parell de centas persones á la serena.

Desitjosos de que en las planas de nostre setmanari hi sian tractadas las qüestions de major importància per anar propagant y aclarint las ideas que integran lo programa de las aspiracions catalanistas, y també ab lo desitj de que sian aquellas honradas ab la firma dels mellors escriptors de nostre país, tenim avuy la satisfacció d' anunciar á nostres bons lectors que en lo número vinent comensarérem á publicar un estudi sobre 'ls municipis catalans, obra del senyor Coroleu. Basta citar aquest nom, per comprender la importància del treball que podrán assaborir y meditar nostres lectors.

Certamen literari de la Secció catalanista de la Associació Catòlica de Sabadell.—Fallo del jurat classificador:

1.—Flor natural.—Premi d' honor y cortesia: *Lo plany de l' avia*. Lema: «Adeusiau!» Núm. 4.—Primer accésit: *L' ideal*. Lema:

«Mon amor». Núm. 58.—Segon accésit: *Cant d' amor*. Lema: «Inspiradora musa de ma cansó gentil». Núm. 76.—Tercer accésit: *Hivern*. Lema: No treu perfums la flor ni l'aucell pia. Número 77.—Ha obtingut menció honorífica: *La torre valentina*. Núm. 46.

II.—Una ploma d'argent ofrena de l'Associació de Catòlics—Premi Ramell: Lema: «Recorts». Núm. 49.—Primer accésit: *Los martyrs del Cristianisme*. Lema: «Jo so l' amor, la veritat, la vida». Núm. 69.—Segon accésit: *Missa nova*. «A mon reverent amich». Número 37.—Tercer accésit: *La prometessa*. Lema: «Fides». Núm. 62.—Han obtingut mencions honorífiques: *Dividendes sant*. Núm. 11.—Lo triunvirat de la virtut. Núm. 36.—*La font del amor*. Núm. 53.

III.—Una planxa artística de plata ab l'escut de Catalunya, ofrena del «Centre Català» de Sabadell. Premi: *Lo convent de Sabadell*. Lema: «Clà y català—qui temi ó menteixi—ja may ho serán». Núm. 18.—Accésit: *Catalunya*. Lema: «¡May morirá!». Núm. 59.—Ha obtingut menció honorífica: *Al Bruch*. Lema: «Bressol d' independència». Núm. 78.

IV.—Desert.

V.—Una joya artística ofrena de la Exma. Diputació Provincial de Barcelona. Premi: No s'adjudica.—Accésit: *Infuencia del art aplicat á la industria llanera*. Lema: «L'art no pot existir sense una forma sensible». Núm. 40.

VI.—Un objecte artístich, premi ofert per l'Excm. Sr. D. Pau Turull y Comadrán, Diputat à Corts.—Premi: *A la bona memoria del Rvnt. P. Joseph de Calasanz Casanova*. Lema: Sinite parvulos venire ad me. Núm. 79.

VII.—Un objecte d'art ofert per l'Excm. senyor don Joseph Griera y Dolcet, Diputat provincial. Premi: *L'Hostal de la Grua*. Núm. 32.—Accésit: *La encantada de Riells*. Lema: «Tradició del Vallès». Núm. 38.

VIII.—Un pergamí de plata ofert per lo reverent Rector de la Parroquia de la Puríssima Concepció, don Salvador Vidal y Font.—Premi: *Origen de la parroquia de la Puríssima Concepció de Sabadell y construcció de son temple parroquial*. Lema: «Turpe est indigenis viris res patrias ignorare». Núm. 13.

IX.—Una joya de plata, escut de les Escoles Pías, que ofereix la comunitat de PP. Escolapis.—Premi: No s'adjudica.—Ha obtingut menció honorífica. *Beneficis que á Sabadell han reportat las Escoles Pías*. Núm. 74.

X.—Una ploma d'or y d'argent ab l'escut de Sabadell, ofrena del M. I. S. don Salvador Vila, Registrador de la Propietat de Sabadell.—Premi: *La mola de Sant Feliu*. Lema: «La veritat sempre sura». Núm. 23.—Accésit: *Sant Feliu martre*. Lema: «Sanguis martirum serem christianorum. Tertulià». Núm. 12.

XI.—Un objecte d'art, ofert per lo gremi de Fabricants de Sabadell. Premi: No s'adjudicá.—Accésit: *Llegislació sobre lo treball dels menors y de las donas*. Núm. 22.

XII.—Desert.

XIII.—Un objecte d'art ofert per lo «Círcol Sabadellés». Premi: *La cuestión social*. Lema: «Ja está resolta». Núm. 70.—Primer accésit: *Una víctima*. Lema: «¡Y diuhen que hem progressat!». Núm. 68.—Segon accésit: *Lamentacions d'un casat*. Lema: «Riuress y res més». Núm. 28.—Tercer accésit: *A las noyas de Sabadell*. Lema: «Propaganda». Núm. 45.

XIV.—Un objecte d'art ofert per lo «Ateneo Sabadellés». Premi: *Utilitat y ventajas de las escuelas d'arts y oficis*. Lema: «L'instrucción es font de progrés pels pobles». Número 72.

XV.—Una ploma d'argent, ofrena de varis joves de bon humor. Premi: *Peripecias d'un enamorat*. Lema: «¡Pobre xicot!». Núm. 61.

CRÓNICA RELIGIOSA

Lo Cardenal Lavigerie ha publicat una Lletra-Circular, en la qual insisteix en la necessitat de organizar la acció catòlica ab entera independència de tot partit polítich, acceptant lo govern establert en França.

Es curiós lo dato. La majoria dels diaris lliberals de Roma, al mateix temps que parlant de la *intangibilitat* de la qüestió Romana y de la necessitat de que Roma

sia capital de Italia, fan estos días la apologia del govern pontifici, diuent que cada dia se va fent mes impossible la vida á Roma, y que la ruina moral segueix á la ruina econòmica. ¿Qui'n te la culpa?

Ab motiu de haver lo Papa creat una Comissió cardenalicia per la administració dels bens de la Santa Sede, los diaris lliberals d'Italia parlan sovint de plans y de projectes del Vaticà, de reducció de personal, de imposició de gravámens sobre las ordes religiosas.

Nostres lectors tingan sempre 'l bon criteri de que tota noticia d'esta especie dada per periódichs ó per agencias lliberals, es pura fantasia.

S'acaba de celebrar á Londres la reunió general dels catòlics inglesos. Cada any va tenint mes importància aquesta Assamblea de la *Catholic Truth Society*, de la qual n'hi ha una branca molt extesa á l'América del Nort. En una de las tres sessions lo Cardenal Manning parlà molt eloquientment en favor de la propaganda per medi de llibres senzills y ben escrits.

L'incident de Betlém sembla que se arreglará satisfactoriament en favor dels frares franciscans. Lo govern turch ha dat ja l'orde de que 's prohibesca la entrada dels grechs per la porta Nort del Santuari, á fi de evitar nous conflictes. Lo embaxador francés ha portat be las negociacions sostenint lo protectorat de Fransa sobre totes las obres catòliques de Terra Santa.

Lo Congrés catòlich de Suissa ha tingut un resultat brillantíssim. S'han pres resolucions importants per la organització de obres socials. Lo senyor Decurtins ha pronunciat un magnífich discurs sobre la darrera Encíclica de Lleó XIII. S'ha votat la creació d'un diari pels obrers.

Lo ministre de Correus de Bèlgica ha dat ordres séries y molt pràcticas per impedir la circulació en aquell Regne de varis periódichs francesos indecents com *La Lanterne* y altres. Aviat se acabaría la pornografia si se la perseguís de dret y sense contemplacions.

En la pròxima temporada de tardor se celebrarà á Leopoli un Sínodo provincial catòlich-grech, presidit per un Legat apostòlic, enviat pel Papa expressament. Lo Vaticà, diu la *Correspondencia Política*, dona gran importància á est Sínodo, puix s'hi tractarán punts importants de disciplina.

Ha mort lo Reverent Mossler, catedràtic del Seminari de Tréveris y diputat al Parlament de Berlin. Era 'l conseller de Windthorst, y açò es lo seu millor elogi. Ell era 'l que preparava las grans campanyas del *leader* del Centre catòlich alemany.

Los Bisbes de Irlanda han publicat un manifest desautorisant per complet á Parnell y declarant que no es digne de tenir la quefatura del partit nacional irlandès.